

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Festblad

Udgivet af
KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Nr 11.

December 1948

3. Aargang

Indhold:

Jul i en Kreaturvogn

★

Julehilsen fra London

★

Der rejses Monument
for Bernadotte

★

Frihedskollegierne

★

Leder: Side 169:

Det bedste Monument
over Frihedskampen

★

Hvidbogen om de tyske
KZ-Lejre

★

Frihedskampen gaar videre

Forsiden:

*Vore Kammerater hviler i en
idyllisk Lund i Ryvangen*

Brønderslev

Brønderslev Sparekasse
Brønderslev

1/2 Brønderslev Bank
Brønderslev

Esbjerg

J. ANDERSKOUV
Civilingeniør
Esbjerg

ESBJERG BANK ^{A/S}
ESBJERG

J. Lauritzens Kulforretning ^{A/S}
Kirkegade 1 - Esbjerg

Vognmand Erik Bang
Skolegade 71 - Esbjerg

Esbjerg ny Andelsmejeri
Nygaardsvej 37

Fredericia

Papir-Kompagniet
Henning Raackmann — Fredericia
Papirvarefabrik . Æskefabrik . Bogtrykkeri

Horsens

Horsens Tobaksfabrik

Smedegade 47
Horsens

Nykøbing F.

I. B. Bruun & Søn A/S
Nykøbing F.

Præstø

Axel N. Jensen
Manufaktur - Konfektion
Præstø

S. V. CLAUSEN
LANDBRUGSMASKINER
TLF. 380* PRÆSTØ PRIV. 380 A

Aggerbecks Læber

Jul i en jernbanevogn.

Af kontorchef Fl. B. Larsen

Når vi så bort fra, at vi var retsløse, på nåde og unåde overladt SS'eres og tyske overfangers forgodtbefindende, at vi uhjælpeligt var spærret inde som kz-fanger, at nogle af os var alvorligt syge af angina og lungebetændelse, at vi meget hellere ville have været hjemme, at vore kære ikke anede, hvor vi var, og om vi overhovedet levede, så var selve juleaften 1944 for os danske i 5 SS Eisenbahnbrigade egentlig hyggelig. Aftenen kunne have været langt værre og har utvivlsomt været det for de allerfleste andre kz-fanger. Resten af de 4 måneder ved brigaden ville vi uden vaklen have ombyttet med de øvrige håftlinge rundt om i Tysklands lejre og udekommandoer, men ikke juleaften 1944. Vi var nemlig os selv, vi kunne gøre omtrent alt, hvad vi evnede at gøre, og vi var fri for at se på, høre på og blive mishandlet af herrefolkets stedlige repræsentanter.

Dagen var gået som de øvrige dage. Alt for tidligt lød fløjten og råbet „aufstehen“. Alt for lidt „brød“ fik vi udleveret og ingen tid til vore naturlige fornødenheder. Alt for længe og alt for tyndt påklædt måtte vi stå i sneen og frosten og vente på at blive talt op og fordelt, og alt for hurtigt jog SS'erne af sted med os under marchen til arbejdsstederne. Vore plageånder viste ingen julestemning, vi fik de sædvanlige tilråb med „los, los“, og „immer arbeiten, ihr faule hunde“, de uheldige fik de sædvanlige spark, kolbe- og stokkeslag og på en ærbødig forespørgsel om aftrædning, det af visse SS'ere yndede svar: „arbeiten sollst du, nicht scheissen“ efterfulgt af postens sløve interesse for, hvordan ofret slap ud af vanskelighederne. Som sædvanlig var der under arbejdet luftalarm og overflyvninger, men der var — desværre for os — ingen angreb på byen. Under angreb standsede arbejdet nemlig, og vi blev gennet sammen, så der var sikker kontrol med os, medens de fleste SS'er gik i beskyttelsesrum.

Uden afbrydelser og kun på morgensens rugbrødshumpel „arbejdede“ vi til kort før solnedgang. Så gik det igen i ilmarch „hjem“ til jernbanevognene, der husede hele briga-

den, incl. køkken, revier, kontor, 4 heste, fanger osv. Hestene og fangerne var selvfølgelig stuvet sammen i kreaturvogne. Det havde i sammenligning med så mange andre dage været en „god“ dag, for ingen var kommet alvorligere til skade ved husnedrivningen, ved jernbanearbejdet eller ved mishandlinger, og ingen var blevet „skudt under flugtforsøg“, hvilket var den officielle betegnelse for SS'ernes skydeøvelser med fangerne som levende skiver.

Alt for længe stod vi igen på appelplassen, for at det kunne konstateres, at vi stadig var godt 100 håftlinge, og kort efter blev skydedøren skubbet for jernbanevognen, hængelåsen sat for og nøglen drejet om. Forinden havde vi sat dagens andet måltid — julemiddagen — til livs.

Den bestod af en lille håndfuld frostdårlige udskudskartofler og en brun slags sauce, i hvilken de heldige kunne finde enkelte kødstumper af ubestemmelig art.

Da vi var blevet låst inde, begyndte vor juleaften. Vi danske var fordelt i 2 vogne. I den ene var vi kun landsmænd, 24 ialt, i den anden var halvdelen udlændinge (tyske kriminalforbrydere, russere og polakker). Vi havde kun været i kort tid ved SS-brigaden, og vi havde endnu noget tilbage af de fra Neuen-gamme medbragte røde kors pakker, og takket være dem var vi i stand til at gøre aftenen festlig. Ydermere arbejdede en del af os i Osna-brücks ruiner, så det var lykkedes bl. a. at organisere en del stearinlys, grangrene samt kul og brænde til den midt i vognen anbragte ovn. Gulvpladsen i vognen var jo beskedden, og halvdelen af os måtte derfor straks anbringe os på de i 3 etager anbragte sovebrikse, medens nogle af de øvrige vaskede sig og re-

Juleaften i kreaturvognen

Alt for hurtigt jog
SS'erne af sted med
os under marchen
til arbejdsstederne

parere tøj, andre pyntede op med lysene, grangrenene og kridttegninger af juleagtig karakter på væggene, og atter andre, der ansås for særlig kogekyndige, gik i gang med dagens højdepunkt, nemlig tilberedning af vort private julemåltid. De ingredienser, der var til vor rådighed, var især havregryn fra røde kors-pakkerne, enkelte dåser „svinekød i egen kraft” samt organiserede kartofler og løg. De sidste stammede fra kolonihaver, og selv om en ekspert fra Randers havde ytret sin alvorlige tvivl om det sundhedsbefordrende ved at anvende dem til menneskeføde, gjorde de god fyldest ved delvis at svække kartoflernes dårlige smag. I de følgende timer blev så lavet talrige portioner havregrød og sammenbrasede løg og kartofler med svinekød. Der blev varmere og varmere, og tilskuerne i „sengene” blev mere og mere døsig, ikke mindst efterhånden som de fik deres andel af maden. Endnu havde vi nogle røde kors-cigaretter og noget tobak, og det var egentlig behageligt at følge de oppeværendes arbejde, medens man tændte en pibe eller cigaret, skoddede den efter få drag, glædede sig i et antal minutter til igen at tænde den, fik ild på den, tog nogle dybe

drag, skoddede den igen osv., alt imedens tankerne vandrede den lange vej hjem under et sviende savn efter at være sammen med dem, som tankerne søgte.

Aftenen gjorde et dybt indhug i vore madbeholdninger — havde vi vidst, at der skulle gå 2½ måned, før vi fik den næste og eneste røde kors-pakke, havde vi vel strakt dem længere — men vi blev alle for en gangs skyld virkelig mætte, og dermed så vi mere tillidsfuldt fremtiden i møde.

Mætheden og varmen gjorde os tjenlige til at sove, men vi kunne ikke slutte aftenen uden at synge de samme sange, som de gjorde hjemme omkring juletræet. Vor brændende længsel efter Danmark og vore kære fik så sin udløsning i „Det kimer nu til Julefest” og andre julesalmer og sange. Som afslutning holdt en af os en slags andagt, der sluttede med et minuts stilhed, for at vore tanker samlet kunne gå hjem til dem, vi savnede, og til dem, der førte kampen videre. Allersidst sang vi „I alle de riger og lande”, der mere end nogen anden sang gjorde os stolte over at have været med til at bekæmpe Nazityskland og gav os styrke til at holde ud.

fred for sine medmennesker. Men lad os ikke snakke mer om fortiden, sagde han; det er ikke den, der har nogen interesse, men fremtiden, hvorledes det kan bli' bra for folk at leve her på jorden!

Det kom jeg til at tænke på, da jeg skulde skrive en hilsen til jul til kammeraterne hjemme. Jeg tabte mit hjerte til den unge norske kammerat. Sådant skal det være. Det er vore medmennesker og deres frihed og fremtid, det gælder. Ganske vist er det hyggeligt at sidde sammen og lade minderne tale og gamle dage blive levende. Især ved juletid. Det passer os danske godt. Vi er et sentimentalt folkefærd. Og hvad kan vi ikke alle sammen fortælle om julen 1944! Især hvis vi er to sammen og kan hjælpe hinanden med at faa det trukket frem igen med et „Kan du saa huske...?” og „Ih ja, så var det ham, den lange ovre fra barak 14, der „organiserede” et helt juletræ...” osv. Men, ikke sandt, det hele bliver efterhaanden alligevel noget fjernt. Der er heller ingen mer, der gider høre om det, og vi selv taber også så småt interessen for det. Det oplevede kan blive som en citron, der er presset for sin saft, og nu er kun skallen tilbage. Det kan man blive lidt vemodig stemt ved og så give sig til krampagtigt at forsøge en genoplevelse, en gentagelse af det engang oplevede. Det lykkes ikke. Det skal det heller ikke. Det er ikke det, fortiden (historien) er til. Den skal ikke genopleves eller gentages, men vi skal lære af den.

Og se, det var jo det vor Nordmand havde gjort. Han havde lært, at det inderste i modstandsbevægelsen var kampen for friheden, samt at den kamp aldrig slutter af; den skifter bare fronter. Og nu rustede han sig til kampens næste fase. Forresten vil jeg iøvrigt mene, at min største juleoplevelse 1944 netop var den, at den flok mænd, jeg sad sammen med bag pigtråden hin jul, trods alle forskelle havde det tilfælles, at vi levede for fremtiden, ikke paa fortiden. Fortiden var jo bl. a. det, vi „havde lavet”, og det hverken tænkte vi på eller snakkede om. Det var forbi, færdigt, afsluttet. Det var der ikke mer at sige om. Men ih du milde, hvor vi levede på fremtiden, den fremtid, som vilde komme engang, naar Montgomery var nået over Ejderen, naar Danmark og alle de andre lande var blevet frie, når vor verden skulde genopbygges og freden og friheden sikres og vi være med i det alt sammen. Det levede vi på. Og det var stort. Derimod var der jo ingen fornuft i det. Fornuften kunde have sagt os, dersom vi havde spildt tid med at spørge den, at vi næppe kom til at opleve det. Men

Julehilsen fra London

Af pastor Hans Magle

Jeg har lige været et par dage i Oxford og holdt foredrag om Sydslesvig i Anglo-Scandinavian Society på et af universitetscollegierne der. En af de studerende var en yngre Nordmand. Han havde været modstandsmand, var stukket af til Sverige, fængslet af Svenskerne. — Ja, det var ikke bra, det! — stak saa til søs med nogle norske både, hvoraf over halvdelen blev torpederet af

Germanerne, kom omsider til England, lod sig uddanne til faldskærmsmand, blev hårdt såret, lå med ødelagte lunger på lazaret i mange måneder, og da krigen så omsider sluttede, begyndte han at studere i Oxford (filosofi, historie og økonomi) for at uddanne sig til at tage et arbejde op i en eller anden mellemfolkelig institution, for at kunne være med til at arbejde for frihed og

så tossede var vi ikke, at vi spurgte den kolde fornøft. Vi fulgte bare vort livs bestemmelse instinktivt og levede som mennesker skal i fremtiden, i planerne, i den dåd der skal øves, i håbet. Derfor får vi forresten også nu efter fortjeneste, dersom vor organisation nu går i stykker. For vi byggede den altfor ensidigt op paa fortid og opgør og alt det, mens vi glemte, at som det er med menneskene, sådan er det med menneskelige sammenslutninger: de kan kun leve på en idé, på noget med fremtiden.

Og se nu, I gamle gæve stridsmænd og frihedskæmpere og Häftlingsund Grossverbrecher, nu kommer jeg til det egentlige, og det må I ikke springe over. Nogle af jer har før taget det fra mig; nu må I gøre det engang til. Jeg skal nok lade være at præke for jer, for jeg kan lige så lidt som I fordrage prækeri. Men det, jeg kalder det egentlige, det vil jeg nu have lov at sige, og det er det mærkværdige, at det eneste fortidige, som

der kan leves paa, er det fra Bethlehem.

Ja, er det nu ikke mærkeligt! Men sådan er det altså. Ikke vore juleoplevelser fra 1944 eller et andet år. Overhovedet ikke en eneste stump af fortiden eller dens begivenheder, store og små. Bare denne ene begivenhed i år 1, da guden blev menneske — eller hvordan nu voksne mandfolk vil udtrykke det. Det leves der stadig på — trods Hitlers og andres tåbelige forsøg på at afskaffe det. Og endnu et besynderligt faktum: uden denne ene foridsbegivenhed er det virkelig, som om der slet ingen rigtig fremtid bliver heller. Det bliver til bare kedsommelighed alt sammen. Derfor kan jeg helt storartet undvære adskilligt af det officielle gejstlige „apparat“, men den ene begivenhed i Bethlehem kan jeg ikke undvære, for den giver historien perspektiv og livet mening, dvs. en fremtid og et håb.

God jul hjemme i Danmark!

af lommeterklæder, bogmærker og små servietter, julegaver til kammeraterne.

Pastor Boas' og Hiltgunt Zassenhaus' julebesøg var en behagelig afbrydelse i de travle forberedelser. — Julebudskabet var alligevel trængt ind bag gitterporten, to venner var kommet for at give fangerne en oplevelse af blivende værdi. For det var en oplevelse at sidde ved bordet med den grønne adventskrans og det brændende lys og høre pastor Boas læse juleevangeliet og fortælle om julens budskab også til os. „Selvom I føler jer uretfærdigt behandlet, må I ikke hade, for ved at hade lægger I spiren til en ny krig og til nye uretfærdigheder“, sagde præsten bl. a.

Der blev sendt hilsner til familien derhjemme, og så var besøget forbi. Fra en lysets og fredens verden vandrede vi igen ad de lange gange tilbage til cellerne med præstens julegave, en pakke sort, sovset skrå og en æske vitaminpiller, liggende dybt i bukselommen — og med adventskransens lys blafrende for sit indre blik.

— Gid det var juleaften hele året! I en sådan udtalelse, fremsat af et barn, når juleferien er forbi, og skolen igen kalder, lægges som regel ikke andet end ønsket om en fortsættelse af det eventyr, som julen er for barnet: den gode mad, gaverne, det tændte juletræ og fridagene.

Ordene kan imidlertid tolkes på en anden måde, nemlig som et ønske om, at den fordragelighed og fred, som julen bringer med til menneskene, må bestå ud over denne ene aften, må være den dominerende faktor i vor klodes liv hele året rundt.

I denne forbindelse mindes jeg juleaften 1944 i tugthuset Dreibergen Bützow. Denne juleaften, i fjendeland, langt borte fra hjemmet og under forhold, som man ville forsværge kunne sætte én i julestemning, oplevede jeg noget af det, som må være

En rigtig Juleaften

★
Hvordan julebudskabet kom til
Dreibergen/Bützow i 1944.

Juleforberedelser i skrædercellerne
— og international juleaften
i celle 31

★

Af journalist Viggo Torstensson

det væsentlige i julen, det, man ikke kan føle med fingrene, men alligevel fornemme er til stede.

Vi havde ellers besluttet, at vi ikke ville prøve at holde jul, da vi regnede med, at det ville være umuligt at skabe den mindste smule julestemning bag de tykke mure og tilgittede vinduer, men denne beslutning faldt til jorden en dag efter gårdturen. En af kammeraterne havde fået fat i en dansk avis, og da vi igen sad i cellen og kiggede den igennem, fangedes øjnene af et billede af det store, tændte juletræ på Rådhuspladsen i København. Lidt efter var vi i fuld gang med at diskutere, hvad der kunne gøres for at lave julestemning. De snavsede uniformer blev smidt til side, og så blev symaskinerne anvendt til fremstilling

Der blev ikke arbejdet i skræderafdelingen juleaften, men i opholdscellerne havde vi travlt med at afslutte de sidste forberedelser. Dette var også tilfældet i celle 31, hvor vi skulle have international juleaften. Theo fra Ukraine satte små papirhjerter op på væggen; Herbert fra Coblenz lå på sin seng og læste; Daniel fra St. Nazaire var i gang med noget hemmelighedsfuldt noget, som vi andre ikke måtte se, og jeg selv rørte „smør“-creme til den „julekage“, der i et krus og over et elektrisk strygejern var kogt sammen af rugbrød, sukker og erstatningste.

Vi havde alle — måske med undtagelse af Theo — ventet at få en julehilsen hjemmefra, men den kom ikke. Derimod fik vi en uventet gave af den gamle skrædermester Booth som stod for arbejdet på afdelingen; han kom rundt med et par æbler til hver.

Om eftermiddagen samledes alle fangerne til gudstjeneste i tugthuskirken. Der blev sunget et par salmer, og en tysk præst holdt prædiken, som indeholdt en god portion propaganda. Gudstjenesten gjorde ikke det indtryk, som det var tilfældet med den lille sammenkomst, vi danskere havde haft med pastor Boas i besøgsværelset.

Det blev en juleaften, som jeg tror ingen af os nogensinde glemmer. Foruden den aftenlige ration rugbrød fik vi en halv liter havresuppe, og da vi hver især havde sparet nogle skiver rugbrød fra, blev vi mætte denne ene aften.

Sluttes næste Side

En MAKABER juleaften

Af redaktør Helge Larsen.

Julen 1943. Vi var 150 danske i den tyske koncentrationslejr Stutthof. For få dage siden havde vi — efter tre måneders ophold (lus, sult og kulde og mishandlinger) i lejren, modtaget den første Røde Kors pakke. Meget var der ikke tilbage i den, men nogle af os havde vel gemt lidt til Julen. Det var ikke den første jul inden for pigtråd og fængsels-tremmer; Julen 1941 og 1942 havde de fleste af os også tilbragt „godt beskyttet“, men det var dog i dansk fængsel. Nu havde vi været længe nok i Stutthof til at vide, at man ikke havde nogen som helst grund til at vente noget særligt i anledning af julen — skulle den være lidt ud over de andre hverdage, måtte vi selv prøve at gøre den til det.

Det tør også siges, at det blev en jul ud over det almindelige. Blockälteste, en tysk psykopat, mødte os på sprøjtefuld, at han havde svært ved at holde balancen. Han klatrede op på en taburet og begyndte at holde tale. Han svovlede og bandede over SS-folkene, hvis villige redskab han var til daglig. Vi havde det nogenlunde fredeligt med ham,

fordi han tilbragte det meste af sin tid i den anden halvdel af blokken, hvor han hersede med de jødiske fanger på den mest brutale måde. Nu var vi i hans salige brandert blevet kammerater, der skulle holde sammen mod de tyske SS-folk — vi var jo fanger allesammen.

Medens han stod på taburetten og holdt tale, bemærkede vi andre, at en SS-mand kom ind i blokken. Det var vor block-führer, en „dansk“ unterscharführer, Lodahl Petersen. Det varede lidt, før blockälteste opdagede ham, men da det skete, fik piben pludselig en helt anden lyd. Fra de revolutionære toner svang han sig med en forbavsende behændighed over i den værste form for pladder-sentimentalitet — men han sluttede meget hurtigt sin tale.

SS-manden slod sig ned i en halv times tid, og tårerne trillede ham ned ad kinderne, da vi sang nogle danske sange. Det gjorde de ikke ved nytårstid 45, da han trak sin revolver og skød ind mellem nogle russiske krigsfanger, der prøvede at finde lidt spiseligt efter en lang march uden mad. Men nu var han rørt, og

han takkede os mange gange, da han forlod blokken for at gå — måske hen for at drikke med sine tyske kolleger, måske hen for at mishandle nogle jødiske fanger.

Da han var gået, og blockälteste var blevet færdig med sin afbrudte tale og var gået ind vedsiden af for at drikke videre af træspritten, fik vi trods alt en nogenlunde hyggelig aften — hyggelig taget med det forbehold som stedet naturligvis måtte medføre.

Næste dag fik vi besøg af en del polske modstandsfolk, prægtige kammerater, der som vi kun havde begået den forbrydelse at kæmpe for deres lands frihed.

Det var den første jul for os i en tysk koncentrationslejr. Udenfor stod et juletræ og virkede som et spøgelse mellem de triste blokke. Sulten sad med ved bordet, men kammeratskabet lyste stærkere end nok så mange vokskerter. Kammeratskabet og bevidstheden om, at vi sad der for vor indsats for vort land og vore ideer.

Vi var overbeviste om, at det var den eneste jul, vi kom til at opleve der. For nogle blev det rigtigt. Fem kammerater gjorde sulten og mishandlingerne det af med kort efter — men vi andre måtte opleve endnu to juleaftener i Stutthof-lejren.

Julebordet var — efter forholdene — overdådigt. Julekagen og nogle småkager, som Theo havde lavet af brød, der var ristet på strygejern og forsynet med sukkerglasur, stod midt mellem rugbrødsskiver, æbler og løg. De sidstnævnte havde Theo „organiseret“ — som det så pænt hedder. På bordet stod desuden nogle små juletræer, skåret ud i pap. Herbert havde i garnvindslær støbt julelys af skrædervoks, og fingernemme Daniel var mester for en henrivende julemand, der stod med lygte og vandringsstav i hånden og på ryggen havde en gaveeske. Hans store fælles-julegave til os var et lille skilt, hvorpå stod, at freden ville komme i 1945.

Og det var dette budskab, mere end de mætte maver, der beskæftigede sindene denne aften. Det var det fælles ønske om en bedre verden, uden had og krig, som stod at læse i øjnene, mens vi tavse, betragtede vokslysene, der brændte længere og længere ned. Vi kendte i denne stund ingen nationalitetsgrænser og intet had. Derimod kendte vi et venskab, som havde vokset sig stærkt i mørke måneder, og vi vidste uden at sige det, at det var dette venskab, som havde gjort vor juleaften til en særlig oplevelse.

42 tyske Børn — en Del af dem har selv siddet i Koncentrationslejr — har oplevet tre dejlige Maaneder i Dronningmølle. I Begyndelsen af det nye Aar drager de atter hjem.

Den store rejse hinsides godt og ondt

Martin Nielsen:
Undervejs mod livet.
Gyldendal 1948. 142 Sider.

I „Rapport fra Stutthof“ skildrede forfatteren livet — og døden — i den berygtede lejr Stutthof, som han i marts 1945 blev befriet fra af russerne. I den næste bog „Undervejs mod livet“ fortæller om de danske og norske fangers mærkelige oplevelser og vandringer i krigens brændende og ødelagte bagland. I en halv bue uden om Danzig, stadig mere mod øst, går det ad ofte næsten ufremkommelige veje mod et mål, man længe kun aner, den russiske samlelejr ved Torn. Den russiske hær på fremmarch mod Berlin optager alle de gode veje.

Så længe man befinder sig på tysk område, tillader man sig i sin nød at „organisere“, hvad man kan, især madvarer. På polsk grund tillades det ikke, skønt ingen polak kan sige med bestemthed, hvem der egentlig regerer landet, regeringen i London eller den i Ljublin.

Forfatteren skriver „med hjertet“. Man mærker hans sympati for de fortrykte landarbejdere, han møder, og som selv efter deres tyranners fald næppe tør betræde herregårdens hovedbygning. De kan ikke tro flygtningenes forsikring om, at nu skal arbejderne selv have jorden. Medfølelse skildrer han uvidenheden, nøden og elendigheden i disse arbejderhjem, som han tror en ny tid skal oprinde for.

Fra Konitz til Torn kører 16—1800

flygtninge med et godstog østpå, passerer ved Bromberg en tidligere tysk underjordisk ammunitionsfabrik, hvor enkelte af flygtningene selv har trælet, forbi en koncentrationslejr, der nu er fyldt af nazister, og når efter mange besværligheder samlelejren. Russerne, der leder lejren, roses i høje toner for den renlighed og orden, der hersker i lejren. Der er barakråd, friluftskoncert, rigtige senge, radio etc.

En delegation sendes herfra til Moskva for at forhandle med Russerne om hjemsendelsen af flygtningene over Rusland og Sverige. Som medlem af delegationen oplever forfatteren her sejrsfesterne i Moskva, aflægger besøg hos Th. Døssing og Andersen Nexø, men længes hjem. Endelig krones forhandlingerne med held, og hjemturen foregår med fly over Riga og Stockholm.

I bogens slutning skildres forfatterens indtryk af Danmark efter befrielsen og hans ønsker for sin lille søn og for det nye Danmark. Til sidst siger han: Vil man ændre menneskene, må man ændre menneskenes vækstbetingelser. Vil man gøre menneskene bedre, må man gøre de forhold, hvorunder de lever, bedre. Men også dette er menneskene i stand til. Dette er disse års både alvorstunge og optimistiske lære til alle, der forstår. Det er den lære, vi, der denne gang slap igennem om end med ydre og indre forbrændinger, bragte med os tilbage fra den store rejse hinsides godt og ondt. K.B.

faringer under Besættelsen gør ham til en Mand, dette Blads Læsere med Udbytte kan lytte til.

En Kvinde i Modstandskampen

Claude Aveline: Død Tid. 61 Sider, Kr. 4,75.

Enkelt og fordringsløst, næsten apatisk virker Maaden, hvorpaa denne Række af Billeder præsenteres for Læseren.

De fortæller om en ung fransk Kvindes Oplevelser under Krigen. Historien er den velkendte: Deltagelse i Modstandskampen, Arrestation, Fængsel, Forhør, Deportation. Forfatterinden afslører ikke nye Kendsgerninger, end ikke nye Betragtninger og Tanker. Man nikker genkendende under Læsningen af hvert eneste Kapitel.

Hvori bestaar da Bogens Værdi? Den virker ægte, næsten dokumentarisk. Ingen Helteposition, ingen forlorne Taarer, ingen sentimental Patriotisme.

En ung Kvinde kommer tilfældigt i Berøring med Modstandsarbejdet. Snart er hun aktiv Medarbejder. Motiverne er blandede: En vag Loyaltetsfølelse over for Frankrig har fortættet sig i en stærk Kærlighed til den unge Mand, der som Gruppens Leder repræsenterer det kæmpende Frankrig. Og som denne Kærligheds Modpol en ikke mindre stærk Følelse — en dyb Afsky for Fjendens Væsen og Metoder.

Forfatterinden er en typisk Repræsentant for de unge Modstandsfolk, der blev samlet i Kampen mod Besættelsesmagten, men som nu, da denne er slaaet, ikke har noget at samles om. De er begyndt at søge i forskellige Retninger, de ligesom mangler en Opgave at arbejde med, et fælles Staaet. De søger stadig, og de fortjener at finde det.

Det unge, levedygtige Frankrig

Jean Guehénno: I Fængsel. 55 S., Kr. 4,75.

En Lovsang over Friheden, som netop var mistet; en Selvbesindelse og Selvransagelse; et Forsøg paa at genvinde Fodfæstet, Selvrespekten, Menneskeværdigheden. Man forstaar, at Frankrigs Nederlag og Besættelse ikke blot føltes som et fysisks Nederlag — men ogsaa som et aandeligt. Vichy Regeringen og Samarbejdsmandene repræsenterede de te aandelige Nederlag, men de repræsenterede ikke Frankrig — det ægte, unge og levedygtige Frankrig. Man faar Sympati for det, man forstaar det, naar det taler gennem disse illegalt publicerede „chuwuit“? Bøger. Man har jo ogsaa fælles Problemer med det, Problemer, der forlangte klar og ærlig Standpunkttagen dengang, og de gør det stadig.

Anmeldt af stud. med. F. Kieler

3 Bøger fra den franske Frihedskamp

Midnatsbøgerne, som oversat af Børge Rudbeck, præsenteres i smukt Udstyr paa dansk, ligger paa et højt Plan — baade kunstnerisk og menneskeligt. Da de udkom illegalt under Besættelsen, var de højaktuelle, og de havde som Mission at skabe Kampaand og Modstandsvilje i Nederlagets Frankrig. Denne Baggrund eksisterer ikke mere, men at de stadig læses med Interesse, er et klart Bevis for deres literære Værdi.

Det sorte Hæfte

Francois Mauriac: Det sorte Hæfte. (Forez.: Le Cahier Noir). 40 S. Kr. 4,75.

Det er ikke svært at genkende Mauriac i disse Optegnelser: Den klare Stil, det slaaende Overblik over Problemernes Omfang og Dybde, og fremfor alt den stærke Tro og positive Indstilling. Vi oplever et Møde mellem den totalitære Statsdyrkelses

Repræsentanter og en kristen, fransk Intellektuel, der blev henvist til at føre en illegal Tilværelse. Det, der gør hans Optegnelser værdifulde og inspirerende, er hans Evne til at sætte Problemerne i Relief, trække dem ud af de tidsprægede Rammer og betragte dem i almenmenneskelig og historisk Belysning. Mauriac slutter med at lade sin Tanke søge ud i Fremtiden: „Først rive sig løs af Kæmpens Favntag, fjærne hans Hænder fra vor Strube, hans Knæ fra vort Bryst — saa først bliver det Tid at lære, hvordan et frit Folk kan blive et stærkt Folk, — og et stærkt Folk forbliver et retsindigt Folk“.

Det er dette, Frankrig er ved at lære i Dag. Mauriac forudsaa Vanskelighederne og hvorledes Klassekamp og Menneskeforagt truer med at undergrave Aandslivet og Sammenholdet. Hans Evner som Skribent, hans Tro paa Mennesket og hans Er-

Uddannelse er og vil forblive det vigtigste

Grosserer P. M. Daell,
Frihedsfondens Formand.

Frihedsfonden er stiftet den 31. Maj 1945 paa Frihedsraadets Initiativ og paa Basis af de Beløb, der spredt over hele Landet var i Behold hos Modstandsbevægelsens Organisationer, ialt ca. 400.000 Kr.

At man ikke dengang tænkte sig en Fond af stort Format illustreres bedst derved, at det i Fondens første Fundatsudkast stod, at Forretningsføreren skulde afholde Fondens Kontorudgifter af sin Gage.

Det gik anderledes, takket være Befolkningens Offervilje og ikke mindst Kongehusets Interesse i Forbindelse med vore heldigt gennemførte 4. Maj Arrangementer, hvorved Fonden har haft Rådighed over ca. 12.000.000 Kr. og har været i Stand til i det væsentlige at løse sine Opgaver indtil i Dag.

Disse Opgaver kan deles i 3 Grupper:

1. Etablering og Retablering af tidligere aktive Frihedskæmpere, der som Følge af deres Indsats i Frihedskampen var slået helt eller delvis ud af deres Levebrød, Uddannelse eller Studierne.

2. Hjælp til Enkerne efter Frihedskampens Faldne. Denne Hjælp er dels af økonomisk Art, dels af rådgivende og tilsynsførende Art og samler sig væsentligt om Enker med Børn og da særlig dem med flere Børn, som trods Erstatningslovens Hjælp ikke kan klare sig selv.

3. Hjælp til Børn efter Frihedskam-

pens Ofre, navnlig til deres Uddannelse. Vi har saaledes allerede ca. 100 Unge under vor Forsorg, helt eller delvis.

Ud over disse tre nævnte Grupper har vi haft mange syge og har endnu adskillige, navnlig TB og Nervepatienter.

Fondens Opgave med Hensyn til Børnenes Uddannelse er og vil i Fremtiden blive det væsentlige. Allerede i Slutningen af 46 opstod Tanken om Opførelse af Kollegier, hvor „Frihedsfondens Børn” kunde bo.

Idéen, som var Medlem af Fondens Forretningsudvalg, Kontorchef Røthes, blev enstemmigt tiltraadt af Fondens Bestyrelse, og allerede 4. Maj 1947 samlede vi de fornødne Midler til Opførelse af Kollegier i Aarhus og København.

Aarhus Kollegiet, som alene bestodes af Frihedsfonden, er nu under Opførelse.

I København mangler vi stadig en Byggegrund, men har iøvrigt nu gode Udsigter til at erhverve en saadan.

Derudover er Frihedsfonden Deltager i Opførelsen af 4. Maj Kollegier i Horsens, Aalborg og Odense.

I Horsens i Forbindelse med Teknisk Skole og Handelstandsforeningen. Dette Kollegium er i det væsentlige færdigt og tages i Brug i nærmeste Tid.

Kollegiet i Aalborg bygges af Frihedsfonden med Støtte af Aalborg By og ventes paabegyndt snarest.

Kollegiet i Odense bygges af Odense By med betydelig Støtte af Frihedsfonden. Grunden er erhvervet, men Opførelsen er endnu ikke paabegyndt.

For alle Kollegier er der udfærdiget en Fundats, som bestemmer, at Kollegierne stedse skal være selvejende og gældfrie,

at Frihedsfonden har første Ret til Belægning af Værelserne, at Adgangen ikke er begrænset til Studenter,

at Ansvar for Kollegierne Drift og Vedligeholdelse straks overgaar til lokale, selvstændige Bestyrelser, og at Kollegierne om 20—25 Aar, naar Frihedsfonden har løst sin Opgave, overgaar til de paagældende Byer eller til det offentlige.

P. M. Daell.

Frihedskollegiet i Horsens

Frihedskollegiet i Horsens nærmer sig nu sin Fuldførelse, og det kan paaregnes, at Indflytning kan finde Sted til Foraaret 1949.

Der er 40 Værelser, og Opførelssummen nærmer sig stærkt 400.000 Kr.

Af de af Frihedsfonden godkendte Vedtægter citeres følgende:

Prø. 2. Det skal være Kollegiets Formaal at være et Hjem for Unge af begge Køn, der under et fælles Kollegieliv med Kammerater fra andre Samfundslag kan naa frem til den Samhørighedsfølelse, der er en Betingelse for en sund Udvikling af Demokrati og Frisind. For at opnaa dette lægger man Vægt paa, at Kollegietiden er mindst 1 Aar.

Prø. 3. Adgangsberettiget til Boplig paa Kollegiet er Studerende ved Horsens Bygmesterskole, Ingeniørskole, Malerdagskole og Maskinist-skole samt Horsens Handelsskoles Dagklasser, fortrinsvis i Alderen 18—25 Aar.

Selskrevet til Optagelse er Børn, hvis Forsorger har sat Livet til i Danmarks Befrielseskamp, ligesom ogsaa aktive Deltagere af Modstandsbevægelsen. Frihedsfonden indstiller med Fortrinsret saadanne til Optagelse paa Kollegiet.

Undtagelsesvis skal ogsaa andre Unge, der søger Uddannelse i Byen, kunne optages.

Øvrige Alumner udvælges efter Kvalifikation, idet der bør tages Hensyn til Ansøgerens økonomiske Forhold og til Forsorgerens positive Indsats i Frihedskampen.

Kollegiebestyrelsen udvælger Alumnerne efter Indstilling fra Eforen.

Kollegiebestyrelsen bestaar af 7 Medlemmer, der alle skal godkendes af Frihedsfonden, og Formanden tilligemed 2 andre Medlemmer af Bestyrelsen tiltræder det af Frihedsfonden nedsatte Kontaktudvalg i København og udgør sammen med dette et Kollegieraad, der bl. a. skal holdes underrettet om Valg af Kollegiets Alumner og har Paataaleret med Hensyn til Udvælgelsen.

Til at forestaa Kollegiets daglige Ledelse vælger Bestyrelsen en Efor, hvis Valg skal godkendes af Kollegieraadet, og som skal have fornøden Tid til ikke alene at beskæftige sig med Kollegiets Drift, men ogsaa skal deltage i Kollegiets Liv og drøfte almene og private Problemer med dets Beboere.

De 40 Værelser er delvis møblede, og der skal betaales et mindre Beløb mulig 30—40 Kr. maanedlig, incl. Lys, Varme og Rengøring.

Frihedsfonden bevilger hele, halve eller kvarte Fripladser.

Til Fordel for Fortrinsberettigede kan Alumner opsiges til Fraflytning med 3 Maaneders Varsel.

Kaj V. Dahl.

Pigtraad

Organ for
KAMMERATERNES HJÆLPEFOND OG
LANDSFORENINGEN AF
BESÆTTELSESTIDENS
POLITISKE FANGER

Redaktør:
Johs. Fosmark, Slagelsegade 9. 2., Øbro 8537.

Forretningsfører:
H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137 Charl., Ord. 5075.

Tryk:
Hak Jørgensen, Sturlasgade 14, Kbhvn. S.

Det bedste Monument over Frihedskampen

De fem Besættelsesaar gik som en Storm over vort Land. Fra mange Hold arbejdes der ret ivrigt for at disse Aar skal gaa i Glemmebogen. Vi kan ikke leve paa Minderne, siger man, Det er usundt at kæle for Besættelsestidens Mænd, som gøres til Helte, og man tilføjer med en vis Styrke, at det jo var jævne Hverdagsmennesker, som Forholdene gav en fremskudt Plads.

Alt dette kan nok interessere os, og vi har jo gentagne Gange indrømmet vort Syn paa Frihedskampen. Vi har aldrig selv kæmpet for en Særstilling, men vi vil altid gaa til Modstand overfor Tanken om at gøre Frihedskampen til det rene ingen Ting.

Det maa da ogsaa glæde os, at man fra det officielle Danmarks Side ønsker at give Frihedskampen en rimelig Placering.

Vi vil aldrig kunne glemme, at vor gamle Konge havde ønsket sit Frihedskæmperarmbind paa sin Kiste.

Flere Byer har rejst Mindesmærker og flere Idrætsforeninger, Skoler og Kirker har indmuret Mindeplader over de Medlemmer eller Elever, der ofredé Livet under Frihedskampen.

Københavns Kommune har vedtaget at rejse et stort Fællesmonument for alle de Københavnerne, der ofrede Livet i Modstandskampen. 58 forskellige Forslag fra vore mest anerkendte Kunstnere til jævne Haandværkere, var et storslaaet Bevis for, at Ideen har Liv i sig, og at Sagen ikke betragtes som bar Historie.

Det skønneste Monument over Frihedskampen rejses dog gennem en Række Frihedskollegier, saaledes i Aarhus, København, Horsens og Odense.

Opgaverne løses paa forskellig Maade, men fælles er, at Frihedsfonden har Førsteret til at belægge Værelserne, og det betyder jo, at Deltagere i Frihedskampen eller disses Børn har en Forret. Det turde jo saadan set være en Selvfølge, eftersom Kollegiernes Navn er Frihedskollegier. Men det er altid godt at se det skrevet, vi er jo ikke forvante med at nyde nogen Forret.

Vort Land har efterhaanden faaet et stort Antal Monumenter over store Mænd og store Begivenheder.

Det er ogsaa rimeligt, at der paa forskellig Maade sørges for at hædre Frihedskampens Mænd gennem Monumenter, men vi kan altsaa bedst lide Frihedskollegierne, for de løser en Opgave, der rækker ud i Fremtiden, og deres Virke er en direkte Fortsættelse af noget af det bedste i Frihedskampen.

Johs. Fosmark.

En Tak fra Grevinde Bernadotte

Som meddelt i sidste Nummer af Pigtraad har Kammeraternes Hjælpefond opkaldt et Værelse paa Frihedskollegiet i Horsens efter Greve Folke Bernadotte.

Fra Grevinde Estelle Bernadotte, Dragongården, Stockholm, nar Formanden for K.H. i denne Anledning modtaget følgende Skrivelse:

„Med hjærtligt tack för Edert brev av den 1. november ber jeg härmed få meddela, att jag är mycket tacksam för Eder vänlighet att som en hyllning till min make vilja uppkalla ett rum på Frihedslegret i Horsens efter hans namn”.

Julen 1948

Som tidligere Aar sender Kammeraternes Hjælpefond Julepakker ud til de Kammerater, der er syge eller nødlidende, til Enkerne og Børnene, hvor vi har Adresser paa de Paagældende, og vi modtager hvert Aar en Række Gaver til dette Formaal. I Aar har vi modtaget mange Bøger og en stor Daase Honning paa 20 kg fra Australien.

Vi retter Forespørgsel rundt til K.H.s Bestyrelsesmedlemmer i hele Landet og beder dem opgive os Navn og Adresse paa Kammerater, der vil blive glade for en Julepakke fra K.H., og nu spørger vi jer alle — kender du nogen, du ved trænger til Hjælp, saa lad os hurtigst muligt faa Besked. Hvis du selv er rask og har dit gode Arbejde, saa spørger vi tillige — vil du give en eller anden Gave til en Kammerat, der er mindre heldig end du, saa send den til Fondens Kontor hurtigst muligt.

Hvad vi kan bruge spørger du? — Penge, Cigarer, Cigaretter, god Frugt, der kan taale at sendes, Bøger osv. Hjælp til Pakningen af Pakkerne i Aar har vi faaet. Vi har engageret 4 Mand, der hver GIVER 10 Kr. for at faa Lov til at være med. Det er ligesom om ens egen Juleaften bliver bedre, hvis man ogsaa har tænkt lidt paa de andre. Men husk — det haster!

H. Kornbeck.

Da jeg i Efteraaret med min Omnibus har kørt nogle Ture til Holland og lagt Vejen om forbi Neuengamme, har jeg fra de tyske Myndigheder opnaaet Tilladelse til at komme ind og bese Lejren med samtlige Turister.

Jeg kører igen 2 Ture i Januar og 2 Ture i Februar, hvor alle tidligere Neuengammefanger med Deres Hustruer og voksne Børn samt evt. Kærester kan deltage.

Tilmeldelser kan ske til Undertegnede, som ordner alt vedrørende Rejsen samt Pas.

Vognmand **L. Lauritzen**
Sønderport, Tønder Tlf. 520
Tidl. Neuengammefange Nr. 78148

Hvidbogen om tyske koncentrationslejre og fængsler

Et stort forarbejde er nu ved at blive tilendebragt. Bogen vil komme til at hvile paa en systematisk gennemgang og kritisk bedømmelse af danske fangers egne oplysninger indsamlet paa spørgeskemaer, oplysninger fra centralkontoret for særlige anliggender, fra Røde Kors, fra forskellige danske ministerier, fra de allierede domstole mod krigsforbryderne i Tyskland og fra den tyske fangeorganisation. Det er alt i alt et meget stort materiale, der bliver bearbejdet med omhu, og som vil sikre, at denne bog aldrig kan blive mistroet. Den bliver en nøgtern vidnefast redegørelse for den del af det nazistiske maskineri, som danske undersaaere kom i en så hård hændet berøring med.

Det bliver bogen om danske fanger i Tyskland under krigen.

Bogens indhold kan opridses således:

Koncentrationslejrenes udvikling i Tyskland.

1. del: Oversigt over deportationerne til lejre og fængsler.

Deportanternes fordeling til de forskellige kategorier af lejre og fængsler med angivelse af deportationernes størrelse. Oversigt over deportanternes alder og dødeligheden blandt dem.

Oversigt over forholdene i fængslerne.

Oversigt over forholdene i de forskellige kategorier af lejre med følgende afsnit: Boligforhold, påklædning, hygiejne, mad, hvile, adspredelser, arbejdet, straffe, specielle forhold, forbindelsen hjem, psykiske forhold.

SS'erne og dommene over dem.

Hjemrejsen og den skandinaviske lejr i Neuengamme.

2. del: De enkelte lejre og deres udekommandoer. Deres beliggenhed og historie med kort, tegninger og fotos.

For hver lejr og udekommando gives en gennemgang af boligforhold, påklædning, osv., som ovenfor nævnt, omtalt i forhold til den generelle beskrivelse.

Desuden oversigt over antallet af danskere i lejrene og på transporterne og navneliste over de døde fra hvert sted.

En gennemgang af de fængsler, hvori der har været danske.

Forholdene i de enkelte fængsler samt antallet af danske og antallet af døde i hver.

Endelig vil der blive tilføjet et resume på engelsk, og for at denne bog kan blive til virkelig nytte vil der blive vedføjet et sted- og navne-register samt et sagregister.

Men for at sikre dette værks udgivelse og et passende udstyr, er det nødvendigt, at der tegnes 4—500 forudbestillinger. Hele værket's pris vil da kunne blive ca. 15 kr.

Vi maa derfor endnu engang appellere til alle gamle kammerater fra besættelsestiden. Vi beder dig om snarest muligt at indsende bestillingseddelen til foreningens kontor, Dr. Tværgade 7, K., selvom værket først udkommer til efteråret.

Du må være med til at sikre udgivelsen af dette værk, der skal være vort vidnesbyrd om nazistiske grusomheder.

Jørgen H. Barfod.

Mindesmærke for Greve Folke Bernadotte

Tanken, at rejse et Mindesmærke for den Mand, der frelste vort Liv, har sikkert vundet Genklang hos alle tidligere Tysklandsfanger og Stedet for dets Anbringelse vil sikkert heller ikke afføde større Diskussion.

Derimod synes jeg, at Planen om Midlernes Fremskaffelse er beskæmmende for os. Vi kan ikke være bekendt, at et saadant Mindesmærke skal rejses ved Lodsedler. Jeg er saa optimistisk at tro, at der hos alle norske og danske Fanger fra de tyske Tugthuse og Koncentrationslejre endnu lever en varm Taknemmelighed overfor Greve Folke Bernadotte, og at denne Taknemmelighed ogsaa vil vise sig i Ønsket om at bringe et — Forholdet taget i Betragtning — pekuniært Offer af en saadan Størrelse, at Mindesmærket kan rejses ene og alene af de Fanger, hvis Liv han frelste.

Jeg tillader mig derfor at foreslaa, at man straks opgiver Tanken om Lotteri og i Stedet gaar ind for en Indsamling blandt Tysklandsfanger i Norge og Danmark.

O. Olesen, Herning.

Fremlysning

Landsforeningen har fra Erstatningsrådet modtaget 4 ure, som i tiden før 20. oktober 1944 er indleveret til reparation hos urmageren i Frøslev, men som på grund af urma-

gerens deportation ikke blev udleveret. Ejerne eller andre, der mener at kunne give oplysninger, bedes henvende sig til sekretariatet, Dr. Tværgade 7, K.

2. Lommeur, dobbeltkapslet, gulddouble. Ydersiden er blomstergravet. Foruden normale sorte romertal (fra I til XII) er skiven mærket med alm. tal (røde) fra 13 til 24. Uret er fremstillet i Amerika (Waltham Watch Comp.). Kapsel nr. 509033. Kæde af gulddouble med flade led.

3. Armbåndsur. Stål, firkantet skive, brun læderrem (slidt). Ved uret var påhæftet seddel med bemærkning H. 4—4. Skaden: urglasset knaldet.

4. Armbåndsur. Sølv, rund skive, brun læderrem (slidt). Ved uret var påhæftet seddel med bemærkning „Gl. lejr 2" (Horsørød). Skaden: Op-trækspindelen knækket.

6. Armbåndsur. Firkantet skive, nikkel, brun læderrem (slidt). På remmen er syet noget krimskrams, der muligvis skal læses som „10/8".

Smil fra Besættelsen

En Tysker i civilt Antræk kom hæsbæsende løbende efter en Linie 8, som lige var begyndt at køre. En Passager rakte en Haand ud og hjalp ham op.

— Danke schön, mumlede Tyskeren forpustet.

— Hva! Damhussøn! Saa er det re'nok ikke her, du ska' med, og Danskeren gav ham promte et Puf, saa han vildt fægtende sendtes ud paa Gaden igen.

SCHALBURGFOLK *stilles lige med* FRIHEDSKÆMPERE

Med nogen forbavelse har man i dagspressen kunnet læse, at landsretten har tilkendt en række tidligere elever på Schalburg-skolen erstatning for „uforskyldt“ strafafsoning. Erstatningen følger efter en højesteretsdom, der går ud på, at da de pågældendes forbrydelse bestod i, at de blot havde deltaget i kursus, men ellers ikke havde gjort sig bemærket ved forsøget på at indordne Danmark under den nazityske nyordning af Europa, fandtes de ikke at være strafskyldige. Uheldigvis havde de lavere retsinstanser allerede ladet dem afsone straffen, og nu skulle de altså have erstatning.

Erstatningerne varierer noget, men der er tilkendt erstatninger på op til 1000 kr. for et år. Det lyder ikke særlig voldsomt, ca. 20 kr. om ugen, men vil man have den reelle værdi af erstatningen, bør man tage i betragtning, at de frihedskæmpere og danske patrioter, der under besættelsen blev spærret inde i danske fængsler, blot fordi de var sig deres danskhed bevidst, fik 25 kr. om ugen. De tusinder, der blev sultet og mishandlet i de tyske koncentrationslejre, også kun fordi de var danske, fik 50 kr. om ugen.

Domstolene takserer altså det, at man har forberedt sig på at torere og mishandle danske patrioter — for det var jo det, Schalburg-folkene skulle skoles i — til en indsats, der udmålt i kontanter, svarer nogenlunde til det, man fik for at kæmpe for sit land.

Umiddelbart virker det ikke indlysende, at disse Schalburgfolk ikke er strafskyldige. På et vist tidspunkt er de jo dog gået i fjendens tjeneste, og selv om de efterhånden fik kolde fødder, da de så, at den hest,

de havde gjort deres indsats på, ikke havde chance for at vinde løbet, er det vanskeligt for en lægmand at kunne forstå højesterets motiver til at frikende dem.

Men lad det endda være, hvad det er. Det virker som en direkte udfordring, en forhånelse af frihedskampen, en blodig fornærmelse mod dem, der gav livet som indsats, at man ligefrem giver disse tyskerhåndlangere erstatning, fordi de — på grund af deres egne gerninger, deltagelse i Schalburg-skolen — har måttet tilbringe et stykke tid i fængsel.

Dobbelt grotesk virker det, når man ved, hvordan mange af dem, der mistede helbredet i frihedskampen, i dag er stillet. Da erstatningsloven blev udarbejdet, var det bærende princip for den, at ingen skulle kunne berige sig på sin deltagelse i frihedskampen. Der er ingen tvivl om, at det er et både godt og sundt princip, men som loven efterhånden bliver administreret, tvivler man på, at modstykket til dette princip, at det heller ikke skulle komme nogen til direkte skade at have deltaget i frihedskampen — er blevet glemt.

I tre år har jeg som medlem af Stutthof-udvalget beskæftiget mig med ikke så få erstatningssager, og det er mit indtryk, at loven, som den administreres overfor dem, der på den ene eller den anden måde har haft mén af tysklandsopholdet — virker direkte imod sin hensigt. Få af dem, der har tilbragt op imod to år i en tysk koncentrationslejr, er raske. Det er galt med nerverne, som det er galt på så mange andre områder, og i stedet for at hjælpe disse mennesker på højkant, slår man dem ud ved at stille dem i en fortvivlet kamp for eksistensen.

De fleste bliver tilkendt en invaliditetserstatning på 10—15 procent, hvilket i kontanter betyder nogle få tusinde kroner. Hvad kan de stille op med dem. Torterstatningen gik til at lappe på hjemmet med — invaliditetserstatningen skal gå til at afbøde de manglende fortjenstmuligheder med. Men medens man kan udmåle, hvor mange procent arbejdsevnen er nedsat, og udbetale så mange procent af den gennemsnitlige fortjeneste, så kan man ikke anvise arbejdspladser til de folk, som ikke er 100 procents arbejdsdygtige.

Kommer arbejdsmanden til sin arbejdsgiver og siger, at han er 15 procents invalid og altså kun kan udføre 85 procent af den normale præstation, så får han ikke noget arbejde — og sådan vil det være i de fleste erhverv. Der er ikke mange arbejdsgivere, der er interesserede i, at antage folk, der ikke fuldt ud er i stand til at præstere, hvad de øvrige ansatte kan. 10—15 procents invaliditet bliver altså i realiteten 100 procents arbejdsudygtighed. Men det mærker man ikke på erstatningen eller renten. Her udbetales kun de 7, 10 eller 15 procent af en indtægt, som meget sjældent bliver ansat for højt.

Og så er der kun socialkontoret tilbage.

Det ville være muligt — men pladsen tillader det ikke — at bringe en mængde eksempler på, hvordan folk må hutle sig gennem tilværelsen i dag, kun tre år efter, at de blev sluppet ud fra de tyske koncentrationslejre. Samtidig har det vist sig, at erstatningslovens midler ikke på langt nær udnyttes.

Nu ser man først, hvorfor der skulle spares. Der skal også være penge til erstatning til Schalburgfolkene. Har man ikke lov at spørge:

Kan vi være det bekendt?

Helge Larsen.

Silkeborg

Silkeborg Jern- & Staalforretning $\frac{1}{2}$
»Staalgaarden« — Silkeborg

Skive

BØRGE HANSEN
OST en GROS
SKIVE

Vejle

Aktieselskabet
De danske Bomuldsspinderier
Vejle — Valby

Skjern

$\frac{1}{2}$ Hans Banks Eftf.
Skjern

Aarets foretrukne Gavebog

FOLKE BERNADOTTE

I Stedet for Vaaben

Fredsmæglerens sidste Bog

Hans aandelige Testamente *Berlingske Tidende*

Et Ordets Monument over en af vor Tids største Humanister. *Mogens Bostrup i Nationaltidende*

Et Budskab om Fred. *The Times*

Enhver af os, har den Pligt, dybt grebet, at læse det Testamente, han efterlader os.
Anker Kirkeby i Politiken

Maaske den ædleste Skikkelse i vor Tid.
N. P. Jensen

Vi forstaar alle, hvilket Tab, Menneskeheden har lidt ved hans Død.
Paul Holt i Kristeligt Dagbl.

Hans Bøger — og blandt dem naturligvis først og fremmest »I Stedet for Vaaben« — er et Led i hans øvrige Værk, et efter hans egen Mening betydningsfuldt Led i denne Virksomhed. For os, som nu i ærbødig Taknemlighed søger over hans Død, er de som et manende Testamente.
Dr. Ragnar Swanström

Illustreret Kr. 10.75, indb. 19.00

Hermed foreløbigt ialt trykt i

20.000

GYLDENDAL

L. Krause *Autoværksted*

Lyngbyvej 36 - Ryvang 1504

Motorfabriken „Dan“

Bragesgade 10
Central 8006-8706

A/s Carl Sæmundsen & Co.

Holbergsgade 15
Central 6474

V. Fiedler ^{A/s}

H. C. Ørsteds Vej 30
Central 2790

WIEDEMANN'S Pølser

Langebrogade 6 — Central 798

Reserveret

Dampskibsselskabet
Moore & Mc. Cormack Akts.
Borgergade 16, K.

Per Reumert

KJOLESTOFFER

^{A/s} **MARTINI**

Gasværksvej 10, V.

Helweg Mikkelsen & Co.

Øster Farimagsgade 28 - Ø.

Staden København rejser Monument for Besættelsestidens Ofre

Et Udsnit af den store Udstilling i Raadhus-hallen. Den høje Statue i Midten er Professor Utzon Franks Freds-engel

Københavns Borgerrepræsentation har haft den gode Idé at udskrive en Konkurrence om et Udkast til et Monument for de Kvinder og Mænd fra Byen, der ofrede Livet i Frihedskampen.

At Ideen har slaaet an, viste sig derigennem, at der indkom ikke færre end 58 Forslag og Udkast fremsendt af Folk af alle Erhverv. Ogsaa en Del af vore bedste Kunstnere havde vist Sagen Interesse ved deres Deltagelse i Konkurrencen. Alle 58 Udkast har været udstillet i Raadhus-hallen, hvor et stort Antal af interesserede med Omhyggelighed studerede Udkastene.

En Førstepris paa 6000 Kr. blev tilkendt Billedhuggeren Jan Buhl og en anden Førstepris, ligeledes paa 6000 Kr., tilkendt Billedhugger Hans W. Larsen i Samarbejde med Arkitekt Hellweg Møller, M.A.A.

Buhls Udkast var meget ejendommeligt.

Hans Udgangspunkt var, at der over alle Ofrene fra Frihedskampen var noget ophøjet, selv i deres Død. Han havde kun fundet noget tilsvarende hos Ofrene i Pompeji, da Vesuvus Udbrud fremkaldte en Katastrofe for Byen.

Billedhuggeren havde nu anbragt en Gruppe af Ofrene fra Pompeji paa et Plateau, der var omgivet af en lav Mur. Bagtil hævede Muren sig til et Kors paa 4 m.

Paa Muren kunde anbringes Ofrenes Navne.

Det brændende Kors og de levende Lys vilde give det hele et eget Særpræg.

Monumentet tænkes rejst nær Esplanaden.

Billedhugger Hans W. Larsens Udkast viste Dødens Engel, der hædrer Besættelsens Ofre. Det tænkes udført i Granit og Bronze og ønskes rejst paa Jarmers Plads.

Frihedskampen gaar videre

For enhver opmærksom Avislæser kommer der næsten dagligt, Beviser for, at Frihedskampen gaar videre.

Ranum-Elevernes Protest mod Kaalund-Jørgensen er et af Beviserne herfor.

Seminarieret blev sprængt i Luften af Brøndum-Banden, en af Læsekammeraterne blev skudt ned bagfra af en tysk Soldat ved højlys Dag. Hendes Kærester var lige blevet arresteret af Tyskerne og hun havde været paa Dagmarhus for at tale hans Sag. Han blev sammen med 4 Seminariekammerater idømt Straffe paa 6 Aars Tugthus i Tyskland.

De har alle 4 gennem længere Tid

ligget paa Sanatorium efter Hjemkomsten.

Da Kollaboratøren Kaalund-Jørgensen indstævnedes Eleverne til at møde, gik de i Stedet hen og lagde Blomster paa deres Kammerats Grav.

Man skal vide alt dette for rigtig at kunne forstaa Seminarieelevernes Holdning.

Synd at lyve for Tyskerne?

Ved et stort kirkeligt Møde i Gram i Sønderjylland kom det fornyligt til et dramatisk Opgør.

Forstander Magelund, Stouby ved Horsens, havde blandt andre Ordet. Han gik bl. a. kraftigt imod Døds-

straffen og mod „den skammelige Behandling af dømte Landssvigere, efter at de har udstaaet Straffen”. Han hævdede videre, at det var forfærdende at Løgnen — som f. Eks at lyve overfor Gestapo i Krigsaarene — var blevet tilladt og billiget af indre mission. Formanden, Sognepræst Christian Bartholdy svarede straks, idet han bl. a. sagde, at hvis det ikke var retfærdigt at straffe en, som var Skyld i en andens Død, med Døden, saa vidste han ikke, hvad Retfærdighed er. Med Hensyn til Løgnen sagde Bartholdy, at han i lange Tider i Besættelseaarene havde nægtet at skrive falske Daabsattester, men en Dag kom en Jøde, der kunne reddes, hvis han skrev en falsk Daabsattest. „Saa gjorde jeg det, selvom det var løgnagtigt, men denne Løgn har absolut ikke hvilet tungt paa mig”.

Stornazist i Borgerforening

I Byen Gedved ved Horsens har Stornazisten, Fabrikant Ib Jacobsen opnaaet at blive genoptaget som Medlem af Borgerforeningen.

I et stillfærdigt Indlæg i Horsens Folkeblad protesterer en Indsender mod, at en Mand der umiddelbart før Befrielsen havde nedskudt en dansk Politibetjent, allerede nu var blevet genoptaget i Borgerforeningen.

Borgerforeningens Formand svarer herpaa, hvorefter Horsens Folkeblads Redaktør, Folkeingsmand N. Chr. Christensen samme Dag fremsætter sine Betragtninger, som ganske dækker, hvad vi alle tænker og mener om den Ting, hvorfor de fortjener Udbredelse i videre Kredse.

Redaktøren skriver bl. a.:

Det, man ved om Stornazistens Optræden under Besættelsen, burde være nok til, at Formanden for Borgerforeningen „og mange andre i Gedved” (som Formanden paaberaaber sig) burde henstille til Hr. Jacobsen at holde sig i naturlig Ubemærket-hed til i hvert Fald de fem Aars Fortabelse af borgerlig Agtelse (almen Tillid) var udløbet. Da Formanden imidlertid henstiller til os at søge Oplysninger paa rette Sted, har vi imødekommet hans Ønske, og Oplysningerne er følgende: Hr. Ib Jacobsen blev idømt halvandet Aars Fængsel med Tab af almen Tillid i 5 Aar, og Straffen var for et Angiverforhold. Hr. Jacobsen meldte nemlig ikke Drabet af den horsensianske Frihedskæmper til dansk Myndighed, men til sine tyske Venner — Gestapo i Aarhus! Følgen blev en Gestapo-Razzia i Horsens med det Formaal at finde den dræbte Frihedskæmpers Kammerater. Det lykkedes ikke, men man tør vel gaa ud fra, at selv Formanden for Gedved Borgerforening, som hidtil ikke har kunnet se noget

forkasteligt i paany at aabne Borgerforeningens Døre for Nazisten, vil erkende, at det i hvert Fald ikke var Ib Jacobsens Skyld.

Vi kan ydermere meddele, at Ib Jacobsen den 30. September i Aar fik en Bøde paa 300 Kr. for Overtrædelse af Straffelovens Paragraf 163, der handler om Afgivelse af urigtig Erklæring til offentlig Myndighed. Samtidig blev hans Vaaben og Jagtkort konfiskeret. Ib Jacobsen havde — under Foregivende af, at han ikke havde været straffet — faaet udleveret Jagtkort af een af Damerne paa Voer-Nim Herreders Politikontor. Efter Loven maa en Mand, der endnu ikke har afviklet Fortabelsen af almen Tillid (borgerlig Agtelse) bl. a. ikke gaa med Vaaben, og kan som Følge heraf ikke faa Jagtkort. Ib Jacobsen søgte at klare Forholdet ved frækt at lyve overfor Politiet, men Løgnen blev ikke ret gammel, inden han maatte bøde for sin Frækhed.

Vi skulde ikke have rippet op i denne Sag, hvis Formanden for Gedved Borgerforening ikke havde provokeret hertil. Det er nemlig ogsaa vor Opfattelse, at vi maa se at lægge det triste Kapitel om Landsmænd, der svigtede i de onde Aar, bag os. Men det er en Forudsætning, at de tyske Sympatisører tager deres Straf og ikke siden optræder udæskende, og en Udæskelse er det at paatvinge Medlemmer indenfor en Borgerforening Medlemskab af en Mand, der er dømt for en saa foragtelig Handling, som et Angiverforhold til Gestapo er. For Hr. Ib Jacobsens egen Skyld — og navnlig for ikke at rippe op i Forhold, der er paabedømt og derfor burde være til Side — tror vi, at Formanden for Borgerforeningen bør slaa sig til Taals med de Sandheder, han allerede har faaet oplyst om Ib Jacobsens Forhold under Besættelsen. For en almindelig menneskelig Bedømmelse vil det i hvert Fald være nok til en Erkendelse af, at det maa være tilsrækkeligt til, at „Fejltagelsen“ med Ib Jacobsens Medlemskab snarest ophæves. Denne Sag rækker nemlig langt videre ud end til Formaliteter vedrørende et Medlemskab i en Forening — og det er Grunden til, at Horsens Folkeblads Redaktør har blandet sig i den. Vi har nemlig paa „Horsens Folkeblad“'s Redaktion en lille Erindring om en vis Hr. Jacobsen, der i Krigens første Aar en Dag mødte op paa Redaktørens Kontor og foreholdt ham — for at bruge Hr. Jacobsens egne Ord — at alt i Bladet lige fra Spidsartikler til Biografanmeldelser var mere eller mindre camouflerede Angreb paa Tyskerne, og dette Forhold maatte bringes til Ophør! Det er vel overflødigt at oplyse, at Ib Jacobsen blev smidt ud, skønt det paa dette Tidspunkt

næppe var nogen helt ufarlig Handling.

Vi nævner den lille ellers næsten glemte Oplevelse dels som et Bidrag til Mindekransen om Ib Jacobsens Forhold under Besættelsen, dels for at Formanden for Borgerforeningen kan forstaa, hvorfor vi har følt os kaldet til at gribe ind i denne Sag. Vi kender nemlig Stornazisten fra Gedved, og vi har altsaa været knap saa glemsom som Formanden for Borgerforeningen.

Efter det Røre, Sagen har vakt, har Formanden for Haandværkerforeningen nu anmodet Ib Jacobsen om at udtrede af Foreningen.

„6. Maj“ nu politisk „Kamporganisation“

— Fra at være en upolitisk Forening ændrer Landsforeningen af 6. Maj nu sin Kurs til at blive en politisk Kamporganisation, paastaar Formanden, den meget energiske Sv. Koefoed-Jensen i en vældig Proklamation. Han kræver heri Fængselsportene aabnet for politiske Fanger og vender sig skarpt imod „Skatteudpyndringen, der snarest maa bringes til Ophør“. Han vil udfra de i den danske Grundlov hjemlede Beføjelser bekæmpe al Uret mod danske Statsborgere — det være sig Rigsdanskere, Medlemmer af det tyske Mindretal, Færingere eller Grønlandere!

— — —
Det er ingen Hemmelighed, at 6. Maj Foreningen gennem længere Tid har ført en hensygnende Tilværelse.

„Frit Danmark“ i Sønderborg

„Frit Danmark“'s Lokalfdeling i Sønderborg har paa en Generalforsamling vedtaget at ophæve sig selv. Man angiver som Grund den, at Hovedforeningen efter al sandsynlighed vilde blive opløst og at den lokale Interesse for værdifulde Møder var ringe, skønt Foreningens Medlemstal havde været konstant.

Formanden har udtalt, at der ikke var nogen Interesse for Møderne udover Sensationsmøderne, og det var ikke nødvendigt at have en Forening for at arrangere dem.

Foreningens mest betydningsfulde Indsats i det forløbne Aar havde været Sogneafstemningen i Dybbøl om det sydslesvigske Spørgsmaal.

Frihedskollegium i Aarhus.

Man er nu i Aarhus gaaet i Gang med Opførelsen af et Frihedskollegium. Det vil komme til at koste 1 Million Kroner og vil afgive Plads til 52 Beboere.

Opfordring til at fortsætte

Ved et den 2. December 1948 afholdt Møde i Lokalforeningen for Horsens og Omegn af Besættelsestidens politiske Fanger vedtoges følgende Udtalelse:

Medlemmerne af Besættelsestidens politiske Fanger i Horsens appellerer til Hovedbestyrelsen, at denne ikke ved indre Splittelse medvirker til Landsforeningens Ophævelse, men at den søger genindført det kammeratlige Sammenhold, der var tilstede under Besættelsen.

Ved en eventuel fortsat Bestaaen af Landsforeningen, henstiller vi, at man søger at undgaa de skarpe politiske Meninger, der kun gør Landsforeningen til Kastebold for partipolitisk Kævleri.

Vi opfordrer Hovedbestyrelsen til at arbejde videre efter de Retningslinier, der blev vedtaget paa Landsmødet i Horsens.

Billeder fra Frøslevforeningens Tur til Faarhuslejren

Ved Frøslevforeningens vellykkede Tur til Graasten og Faarhuslejren blev der taget en Del Billeder.

De Billeder, der blev taget af Frederiksen, kan faas ved Henvendelse til P. Frederiksen, Augustagade 30, København S., og Billeder taget af Kjelstrup ved Henvendelse til Næstformanden, Steffen Feldinger, Hellerupgaardsvej 2, Hellerup.

Frøslev-Foreningen har fra den svenske Ambassadør von Dardel modtaget en hjertelig Tak for venlig Deltagelse ved Greve Folke Bernadottes Bisættelse.

Foreningen havde overfor det svenske Gesandtkab udrykt sin Deltagelse i Anledning af Grevens Død, og til Ligfærden i Stockholm sendte man en Krans i de danske Farver.

Et herligt Gensyn

I et Brev til Pigtraad fortæller Skomagermester Aage Seiding, Haderslev (Sachsenhausen 1944—45): Billedet paa Omslaget af Pigtraad for Oktober af Bernadotte har min Kone rammet ind. Det var rart at faa et ordentlig Billede af vor gode Ven.

Jeg har forøvrigt fornylig været i Hamborg, Neuengamme, Bremen og Holland. Jeg var her bl. a. i Arnheim.

I Holland traf jeg en Kammerat, som jeg arbejdede sammen med paa Skotøjsfabriken i Sachsenhausen. Det var et herligt Gensyn.

Han havde rejst 200 km for at hilse paa mig.

Vejen

Aktieselskabet

Simon Brønd & Co.

Barnevognsfabrik

★

Vejen

Ribe

P. Kastrup

LÆDERVAREFABRIKEN

RIBE

Ringsted

Ringsted Jernstøberi og Maskinfabrik ^{1/2}

Pigtraad 1948

INDHOLDSFORTEGNELSE

Forsider:

- Nr. 1. Nytaarsneen flyger ved Korset i Nyhavn.
- Nr. 2. Mindelunden i Ryvangen.
- Nr. 3. Häftling med Suppeskaal.
- Nr. 4. Indgangsportalen i Ryvangen.
- Nr. 5. Befrielsesdagen ved Grænsen.
- Nr. 6. Belgiske og franske Partisaner holder Stævne i Ardennerskovene.
- Nr. 7. Frihedsmuseets smukke Plakat.
- Nr. 8. Paa Vagt for Danmark.
- Nr. 9. Greve Folke Bernadotte.
- Nr. 10. Danskerblokken i Dachau.
- Nr. 11. Koncentrationslejrangerne i Ryvangen.

Ledere:

- Politibetjente fra Buchenwald mister deres Stilling 9
- At bære Pletter 25
- Hvad er Tværpolitik? 41
- „Frit Danmark” og Tjekoslovakiet 57
- Kammeraternes Hjælpesfond gør Status 73
- Kan Gidselhenrettelser forsvares 29. August 89
- At se frem og at se tilbage 105
- Bernadotte, den ædre Korstogs-ridder 121
- Retsopgøret i Neuengamme 137
- Det bedste Monument for Frihedskampen 153
- 169

Artikler og Meddelelser med Forfatternavn:

- Jørgen H. Barfod: Det er din Skyld 24
- : Hvidbogen 170
- C. G. Bartholdy: Befrielsen oplevet i Frøslevlejren 67
- Bagge: Røde Kors vil ogsaa hjælpe politiske Fanger i Fremtiden 117
- E. Beermann: Dachau-Sangen 147
- P. M. Daell: Frihedsfonden 168
- E. Dahl: Vil I besøge Kammeraterne fra de tyske Lejre? 41
- Kaj V. Dahl: Frihedskollegiet i Horsens 168
- Aage E. Damtoft: Julen fejret i Aalborg 9
- Kaj Enggaard: Tugthus Tanker 126
- Kate Fleron: Lustgarten 133
- Johs. Fosmark: Samtale med en ung Tysker 20
- : Pakkerne reddede Tusinder fra Sultedøden 35
- : Tilbage til Livet 52
- : Landsmødet s:od i Resolutionernes Tegn 75
- : KZ Fange i godt 2 Aar — nu Norges Udenrigsminister 83
- : Fangelægen fra Sachsenhausen 102
- : Ung Grænselandsskæbne 104
- : Greve Folke Bernadotte, Fangernes Ven 134

En Advarsel

Efter Demonstrationerne blev det paalagt Professorerne at advare Studenterne. Ved en Forelæsning sagde da en Professor:

— Mine Herrer! De maa være klar over, at Demonstrationer mod Besættelsesmagten er strafbare — men Straffen er ikke vanærende.

7/186

Maximilian Fuchs: Hitler, Heinkel, Helvede	106	Oluf Bonn�: Et Eden fra Pol til Pol.		Studielegaterne	105
Johanne Hansen: Ravensbrück-Stævnet paa Als Husholdningsskole	138	Olav Holst: Natten mellem 20. og 21. April 1945	85	Da Hustruen blev ene	107
Paul Holt: Fangernes Ven, Bernadotte	71			Vicekonsul og Flyveofficer	107
—: �st—Vest	115	Artikler og Meddelelser uden Forfatternavne:		En Tak fra Holland	117
—: Historisk Udenrigspolitik	155	Fem Kammerater bragt hjem fra Stutthof	6	29. August fejret over hele Danmark	118
Gisela Holst: Mindelund for Ofrene i Belsen	76	3000 Marinev�gttere maa tilbagebetale	9	Ny Skilsmissearsag	121
Herman Hunger: Tyske Metoder	136	Hvad man vedtog i Warszawa	12	En gribende Auktion	121
Holger Jensen og Sigv. Olsen: Dachau-Klubben	133	Dansk-tjekisk Udveksling	15	45 tyske Børn til Danmark	123
H. Juul: Sundhedstilstanden i Porta	124	Brev til en tysk Mor	19	Udveksling med polske Fangekammerater	123
Holger Kj�r: Afgrundens Børn	109, 122	Hvis Hitler havde vundet Krigen	25	Særligt Emblem	123
H. Kornbeck: Julen kalder paa vor Hjælpsomhed	137	Unge Tyskere studerer Demokrati i Danmark	24	Pigtraad-Kammerat starter Ungdomsskole	133
Vaclav Koubek: Da SS-erne „evakuerede” Neuengamme	3	Generalforsamlingen	26	Landsforeningen efter Lustgarten-Mødet	137
F. B. Larsen: Jul i en Kreaturvogn	163	En ung Tysker om Tyskernes Skyld	26	Hollandske Fangekammerater indbyder de danske Lotter	139
Helge Larsen: Frivilligt til Stutthof	99	Et usædvanligt Gensyn	37	En Efterkrigsopgave	139
—: Uforglemmelige Dage i Berlin	131	Guld for 5 Millioner	37	15 Processer er nu afsluttet	148
—: Lustgarten	133	Efterlysning	37	Svenske Lotter Gæster hos danske Fanger	151
—: �st—Vest	140	Ny Forening i Vejle	37	Meddelelser fra Landsforeningen	152
—: Et Sp�ragsmaal til Paul Holt	515	B�ddel fra Neuengamme h�ngt	37	K.H.s Værelse i Frihedskollegiet i Horsens skal bære Bernadottes Navn	153
—: En rigtig Juleaften	165	Polens Genopbygning	37	Dansk-norsk Hæder til Bernadotte	157
—: Schalburgfolk — Frihedskæmpere	168	Dagens Debat	42	Tv�rpolitiske Vanskeligheder	157
—: En makaber Juleaften	166	Kammeraternes Hj�lpefonds Aarsfest	43		
Albin L�dke: Kammeraterne fra Neuengamme hædres	120	Hjælp til franske og polske Børn	47	Læserbreve:	
Jacob Madsen: Niels Erik Vangsted	101	Nye Foreninger	47	Oluf Bonn�: Vi maa revidere vore Begreber	14
Hans Magle: Kampen i Sydslesvig er en Frihedskamp	151	Landsmøde i Horsens	47	—: Et Forræderi uden Lige	92
—: Julehilsen fra London	164	Program for Mindefesten	51	Johs. Fosmark: Een stor Tak	77
P. Mogensen: Efterlysning	27	Sachsenhausenst�vne	56	—: Pakkerne	59
Ture Nerman: Partisan og Samfund	93	Svar paa Hvidbogens Spørgeskema	57	René H�gstedt: Om Pakkerne	59
Frede Nielsen: Om Stutthof Fangerne	27	Modstandsfolkene Sydslesvigbev�gelse	57	—: Embedsmændene	77
Martin Nielsen: Om Stutthof Fangerne	27	Landsforeningens Idé	61	Johs. P. Jensen: Om Folkedemokrati	56
Poul Henrik Pedersen: Gastronomiske Betragtninger	156	Interessante Tal	61	Thøger Thøgersen: Om Jødernes Retsl�shed	15
Hjalmar Petersen: I B�dder! Jeg tilgiver jer aldrig!	149	Gensyn med Neuengamme	61		
Svend Ren�r: Efterlysning	27	Retsopgøret i Norge	63	Arbejde o. l. søges.	
Hans R�tting: Blandt dødsdømte i Berlin	141	De efterladte Børn	63	Arbejde, Lejlighed o. l. søges	63
—: Vi hjælp hinanden, saa godt vi kunde	158	800 Børn til Danmark	63	74, 91, 102, 137	
Servus: Tab af almen Tillid for bestandig	8	I skal ikke blive glemt (Fra K.H.s Aarsfest)	69	Era Dagbogen:	
—: Hos Dachau-Kammeraterne	155	Gallup: Hvordan ser man paa Landsforr�dere, der har afsonet	72	Fra Dagbogen	29, 45
H. V. Stargaard: Aktuel tysk Film	100	Kammeratskabs-Skovtur til Nærum	72		
Sigvard Strandsted: Om Tab af almen Tillid for bestandig	44	Bernadotte om Fred og Frihed	72	Boganmeldelser:	
Frode Toft og Einar Bertelsen: Da Stutthof-Fangerne kom hjem	27	Tre Studielegater	73	Vidste Tyskerne Besked?	
Viggo Torstensson: Naar Præsten kom med Skraa og Vitaminer	150	8 Millioner havnede i Koncentrationslejr	74	Martin Nielsens Bog: Rapport fra Stutthof	31
		Vi maa værne om Ytringsfriheden	74	Bøgerne om Frihedskampen (ved Servus)	55
		Færdig med Villa „Pax”	74	Himmerlands Søn (om Chr. U. Hansen)	55
		Da Direktøren truede med KZ-Lejr	77	Kirsten Brunvall: Ravensbrück (ved Helge Pedersen)	55
		Hvert Menneske har en Kærlighed til Underet	85	Hans Bjerregaard: Sorte Nordlys	55
		Tysk Dokument	88	P. K. Ignatov: En Kosak-Paristans Dagbog	56
		Mindstensafsl�ring den 29. Aug.?	88	Bernadotte: Mennesker, jeg mødte	85
		„Frit Danmark” om Fremtiden	89	Bent Demer: Manden fra Forum (ved fos-)	119
		Ekstraordinær Generalforsamling	90		
		Først Offer for Hitler	91		
		Anekdoter fra Prag	92		
		Hvidbogen	92		
		Folkets Dag — Folkets Sag	99		
		Stævnet i Berlin	103		
		Retsopgøret i H�jrring Retskreds	105		
		Besøg i Frøslev-Lejren	105		